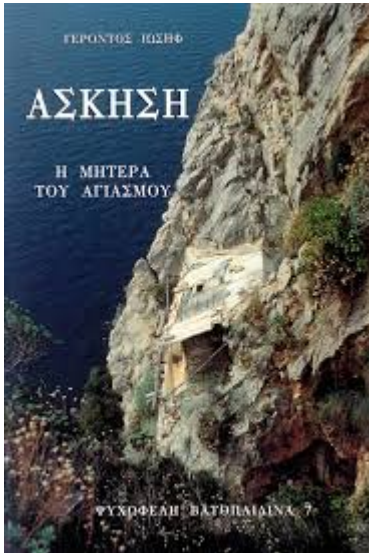

Τα έργα του “παλαιού” και “καινού” ανθρώπου.(Γέροντος Ιωσήφ Βατοπαιδινού)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Γέρ. Ιωσήφ Βατοπαιδινός](#)

Από το βιβλίο “Άσκηση” του Γέροντος Ιωσήφ Βατοπαιδινού

Όταν αναφέρονται οι θεόσοφοι Πατέρες μας στον «παρά φύσιν νόμον» φανερώνουν την περιεκτική διαστροφή που προκάλεσε η πτώση και η συνεχής αποστασία του ανθρώπου. Η απέραντη όμως ευσπλαχνία του Κυρίου μας, με τη σάρκωση του και όλη την παρουσία του ανάμεσά μας, θεράπευσε το δικό μας τραύμα και μας επανέφερε στην ισορροπία.

Με την παράβαση και παρακοή του θείου θελήματος προβάλλαμε το δικό μας θέλημα που γέννησε το θάνατο. Η απαλλαγή μας από αυτήν την ποινή είναι η άρνηση και εγκατάλειψη του θανατηφόρου δικού μας θελήματος και η εξυγίανση της στάσης του ανθρώπου με την επιστροφή στο «κατά φύσιν» .

Με την επιμονή στο θέλημά του ο άνθρωπος, μετέστρεψε τις φυσικές δυνάμεις του νου στο «παρά φύσιν». Τότε επικρατεί το παράλογο. Να αναφέρουμε μερικά παραδείγματα.

Φυσική δύναμη του νου είναι η υγιής ε π ι θ υ μ ί α. Αυτή όταν ο νους λειτουργεί «κατά φύσιν» δημιουργεί τον πόθο προς το Θεό, την αγάπη και γενικά κάθε θεοφιλή και ευγενική έφεση. Μετάλλαξε ο εχθρός αυτήν τη δύναμη και την έκανε αισχρή και πονηρή επιθυμία και ο άνθρωπος προτιμά κάθε ακαθαρσία και

ρυπαρότητα.

Φυσική δύναμη του νου ο ζήλος. Χωρίς ζήλο για το Θεό δεν γίνεται προκοπή. «Ζηλοῦτε δέ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα» (Α΄ Κορ. Ιβ΄ 31) παρακινεί ο Παύλος. Μεταμόρφωσε και εδώ ο εχθρός τον υγιή ζήλο προς το Θεό και την αρετή στο «παρά φύσιν» και μας έκανε να φθονούμε, να ζηλεύουμε και να μνησικακούμε μεταξύ μας.

Φυσική δύναμη του νου η οργή και η ορμή. Χωρίς αυτές δεν επιτυγχάνεται η αγνότητα. Θα οργισθεί ο άνθρωπος εναντίον του εχθρού που σπέρνει την πονηριά του. Από τη δική μας αμέλεια μετατράπηκε και αυτή η φυσική δύναμη στο «παρά φύσιν». Η οργή μας στράφηκε κατά του πλησίον και δημιούργησε τόσα βλαβερά και ανωφελή.

Φυσική δύναμη του νου το μίσος. Χωρίς μίσος κατά της ποικιλόμορφης κακίας, δεν αποκαλύπτεται τιμή στην ψυχή και δεν ολοκληρώνεται καμιά ομολογία που είναι ο κεντρικός στόχος και σκοπός μας. Μετέστρεψε και εδώ τη δύναμη αυτήν ο εχθρός στο «παρά φύσιν» μίσος κατά του πλησίον και ερήμωσε την ψυχή, έφερε τον άνθρωπο στο σημείο της διαβολοποίησης και τον έκανε εικόνα του σατανά!

Επιθυμία, ζήλος, οργή και ορμή, μίσος. Τα φυσικά αυτά ιδιώματα δημιουργήθηκαν στη δύση μας ακέραια και αγνά. Τα μετάλλαξε, τα παραμόρφωσε η παρακοή. Και ο εχθρός μας κρύβεται πίσω από αυτά και με την παράλογη χρήση των δικών μας δυνάμεων, μας χωρίζει από το Θεό.

Όλα αυτά και όλο το σύστημα της διαστροφής και της φθοράς μετάλλαξε και θεράπευσε ο Κύριος μας με τον πανάρετο βίο του και τη διδασκαλία του.

Ένας τρόπος πρακτικής ωφέλειας και προκοπής στον πνευματικό αγώνα είναι η αποφυγή και απομάκρυνση από τα αίτια. Ο άνθρωπος που ζει ανάμεσα στα αίτια επηρεάζεται και υποχωρεί στις επιθυμίες και τα πάθη. Ο βέβαιος τρόπος απαλλαγής από τα αίτια και τις αφορμές είναι η αύξηση της αγάπης του Θεού.

Όπου χάριτι Θεού, περισσεύει η αγάπη του, καταργείται η προσπάθεια ανάπαυσης του σώματος. Και ο κόπος αυτός της αυταπάρνησης, επειδή γίνεται για την εντολή, γεννά την ελπίδα. Τότε ενισχύεται η αμεριμνησία και αποκτάται μερική διάκριση για να μαθαίνει ο αγωνιζόμενος την ορθή πρακτική του αόρατου πολέμου.

Ένα από τα μεγαλύτερα έπαθλα της πάλης αυτής είναι να νικήσει ο αγωνιστής την κενοδοξία. Το πρώτο στάδιο προκοπής στη γνώση του Θεού. Όποιος, αλίμονο, παρασύρθηκε στην αισχύροτητα του πονηροτάτου αυτού πάθους, αποξενώνεται από την ειρήνη. Γίνεται πια θύμα της σκληρότητας και της ταραχής και έχει ως

κάλυμμα της γυμνότητας του την υποκρισία και το ψέμα.

Εκείνος που με την υγιή μετάνοια απέρριψε τα πάθη του σώματος και τα υπόλοιπα ελαττώματα του παλαιού ανθρώπου, προετοίμασε την ψυχή του τίμια και έγινε σκεύος της Χάρης ή μάλλον έγινε ναός του Θεού.

Όποιος με ταπεινοφροσύνη και ακούραστα αγωνίζεται και με τη Χάρη του Χριστού κατακτά αυτήν την αρετή, του αποκαλύπτει ο Θεός τις αμαρτίες του για να μάθει να τις πολεμά. Εάν τον βοηθήσει και το πένθος, που μάλλον είναι βέβαιο, τότε και οι δύο αυτές αρετές εξορίζουν από την ψυχή τα επτά πονηρότατα δαιμόνια, που είναι το σύμπλεγμα του παλαιού ανθρώπου. Τότε η ψυχή τρέφεται από τη γλυκύτητα των δικών της αρετών. Σ' αυτόν τον αγωνιστή δεν πλησιάζει άνθρωπαρέσκεια, ούτε ονειδισμός ανθρώπων. Εάν δεν μπορέσει ο άνθρωπος να βαστάσει το σκληρό λόγο του πλησίον και ανταποδώσει τα ίσα, τότε εγείρονται πόλεμοι στη συνείδηση για την ανυπομονησία και κυριαρχεί η αιχμαλωσία της ταραχής. Η προσευχή προς το Θεό, με φόβο, επαναφέρει την ειρήνη και η αγάπη και η μακροθυμία καστρέφουν την «παρά φύσιν» οργή. Εάν παραμείνουν η ειρήνη, η αγάπη και η μακροθυμία, τότε η οργή στρέφεται όχι κατά του πλησίον, αλλά κατά των παθών και των δαιμόνων. Στην ψυχή μένει το πένθος και η ταπεινοφροσύνη.

Εκείνος που θα μπορέσει να υποφέρει σκληρό λόγο δύστροπου και ασύνετου ανθρώπου για το Θεό και για την ειρήνη των λογισμών του, θα ονομασθεί «υιός ειρήνης» και θα μπορέσει να αποκτήσει ειρήνη ψυχής, σώματος και πνεύματος. Εάν αυτά τα τρία αποκτηθούν τότε σταματούν οι εχθροί να πολεμούν το νόμο του νου και καταργείται η αιχμαλωσία της σάρκας. Αυτός θα ονομασθεί «υιός τῆς ειρήνης» και το Πνεύμα το Άγιο θα ενοικήσει μέσα του και ουδέποτε θα φύγει από αυτόν.

Ένα από τα πονηρότατα πνεύματα που ακούραστα πολεμούν είναι το πνεύμα της δειλίας. Αυτό εμποδίζει κάθε αγαθή πρωτοβουλία. Ειδικά όταν ο νους επιδοθεί στην κατά Θεό καρτερία, τότε επιφέρει σ' αυτόν αμέλεια, για να λυγίσει από το βάρος των πόνων της αρετής. Η μόνιμη τότε σωτηρία είναι ο ερεθισμός της αγάπης, η υπομονή και η εγκράτεια και μάλιστα αν διαπιστώσει ο αγωνιζόμενος ότι η αμέλεια είναι το αίτιο της ζημιάς.

Νήψη πολλή χρειάζεται κατά του πνεύματος της λύπης που προκαλεί την αποθάρρυνση και αφήνει ο αθλητής την πάλη. Πως τότε θα φτάσει στις μεγάλες αρετές οι οποίες είναι να μη θεωρεί κανείς τον εαυτό του ως ενάρετο, να υπομένει ατάραχα την ύβρη και ατιμία και να μη υπολογιστεί ή ονομαστεί στις αξίες αυτού του κόσμου;

Ο Κύριος μας είπε: «Οὐ δύνασθε Θεῶ δουλεύειν και μαμωνᾶ» (Ματθ. Στ' 24). Ο μαμωνάς ορίζεται από τους Πατέρες ως το κοσμικό φρόνημα που αιχμαλωτίζει τους οπαδούς του «αιώνος τούτου», που αγνοούν τον Θεό. Δύο αιτίες περικυκλώνουν την ψυχή. Μια εξωτερική και μια εσωτερική. Εξωτερική για τη φροντίδα του «αιώνος τούτου», για την ανάπαυση του σώματος. Η εσωτερική κινεί τα πάθη που εμποδίζουν τις αρετές. Η ψυχή δεν αισθάνεται την εσωτερική αιτία των παθών, εάν δεν ελευθερωθεί από την εξωτερική αιχμαλωσία.

Ο κύριος μας διδάσκει πώς θα απαλλαγούμε από αυτήν την αιχμαλωσία: «πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὅς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, (δηλαδή το θέλημα), οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής» (Λουκ. Ιδ' 33).

Γνωρίζοντας ο πανάγαθος Δεσπότης μας ότι το θέλημα είναι το αίτιο της διπλής αιχμαλωσίας διέταξε την εκκοπή του. Όταν ο άνθρωπος ενεργεί το θέλημά του, νεκρώνει το νου και όσο η ψυχή μεριμνά για τα εξωτερικά τότε τα εσωτερικά πάθη ενεργούν ελεύθερα. Εάν η ψυχή πεισθεί στην εντολή του Κυρίου και κόψει το θέλημα, τότε ξυπνά ο νους και ευμέθοδα απορρίπτει τα πάθη και οργανώνει τις αρετές. Ο Κύριος θέλει οι δικοί του να είναι υγιείς από τη φαινόμενη ύλη, δηλαδή τις παράλογες ορέξεις και από την κρυμμένη ύλη στην ψυχή δηλαδή τα πάθη. Αυτά ακριβώς κατάργησε με την ενανθρώπισή του. «Μείνατε ἐν ἐμοί, κάγώ ἐν ὑμῖν» μας παρακινεί ο Κύριός μας. Να «μείνωμεν ἐν αὐτῷ» με την πράξη πρώτα και αυτός θα μείνει μαζί μας με την αγνότητα, όσο εμείς μπορούμε.

Οι Πατέρες μας ορίζουν τρεις αρετές απαραίτητες για το φωτισμό και την ανάνηψη του νου: τη φυσική ορμή, την ανδρεία, και την ακνησία (εργατικότητα). Τρία είδη προκοπής αν αποκτήσει ο νους αισθάνεται ότι έφθασε στην αθανασία: την δ ι ά κ ρ ι σ η, την π ρ ο ό ρ α σ η και τη β ε β α ι ό π ι σ τ ι α από το θείο φωτισμό.

Τρεις αρετές προκαλούν στο νου θείο φωτισμό: Το να μη θεωρεί κάποιος πονηρό το συνάνθρωπό του, να ευεργετεί όσους τον αδικούν και τον κακοποιούν και να υποφέρει χωρίς ταραχή, αγόγγυστα όσα συμβαίνουν. Οι τρεις αυτές αρετές γεννούν άλλες τρεις μεγαλύτερές τους: Το να μη θεωρεί κάποιος πονηρούς τους συνανθρώπους του γεννά αγάπη, με το να ευεργετεί όσους τον κακοποιούν αποκτά

την ειρήνη και το να υπομένει αγόγγυστα όλα όσα συμβαίνουν φέρνει την πραότητα. Αξίωσέ μας πανάγαθε Δέσποτα, που είσαι ο θησαυρός των αγαθών, να τις αποκτήσουμε! Αμήν.

Τέσσερις αρετές αγνίζουν την ψυχή: Η σιωπή, η τήρηση των εντολών, η λιτότητα και αυστηρή αυτάρκεια και η ταπεινοφροσύνη. Ο νους έχει ανάγκη από τις παρακάτω τέσσερις αρετές: Της αδιάλειπτης προσευχής προς το Θεό με ταπείνωση, το να επιρρίπτει τον εαυτό του μπροστά στην ευσπλαχνία του Θεού, να αποφεύγει την κρίση για κάθε άνθρωπο και να περιφρονήσει εντελώς τα πάθη που τον ενοχλούν.

Τέσσερις αρετές περιφρουρούν την ψυχή και την αναπαύουν όταν μάχεται: Η ε λ ε η μ ο σ ύ ν η, η α ο ρ γ η σ ί α, (έλλειψη οργης), η μ α κ ρ ο θ υ μ ί α και η α ν τ ί σ τ α σ η στις ποικίλες προσβολές της αμαρτίας. Η αντίσταση όμως κατά της λ ή θ η ς αναπληρώνει αυτές τις αρετές.

Τέσσερις αρετές χρησιμεύουν πολύ στη νεότητα: Η σ υ ν ε χ ή ς μ ε λ έ τ η, η α ο κ ν η σ ί α, ή α γ ρ υ π ν ί α και η τ α π ε ί ν ω σ η (το να μη θεωρεί κάποιος τον εαυτό του ως ενάρετο).

Τέσσερις είναι οι αιτίες της σαρκικής επανάστασης: Η π ο λ η υ π ν ί α, η γ α σ τ ρ ι μ α ρ γ ί α (το υπερβολικό φαγητό), η ε υ τ ρ α π ε λ ί α (αστεϊσμοί), και ο σ τ ο λ ι σ μ ό ς τ ο υ σ ώ μ α τ ο ς.

Με άλλες τέσσερις αιτίες σκοτίζεται η ψυχή: με το μ ί σ ο ς κατά του πλησίον, την ε ξ ο υ θ έ ν ω σ η, τη ζ ή λ ε ι α, το γ ο γ γ υ σ μ ό.

Με τέσσερα πράγματα ερημώνεται η ψυχή: την ά σ κ ο π η π ε ρ ι π λ ά ν η σ η από τόπο σε τόπο, τον πολύ π ε ρ ι σ π α σ μ ό, την π ο λ υ υ λ ί α (αγάπη της ύλης) και τη φ ι λ α ρ γ υ ρ ί α.

Τρία πράγματα αποκτά δύσκολα ο άνθρωπος και όμως αυτά φυλάσσουν τις αρετές: Το π έ ν θ ο ς, τα δ ά κ ρ υ α για τις αμαρτίες και τη συνεχή μ ν ή μ η θ α ν ά τ ο υ.

Τρία μεγάλα κακά εμποδίζουν πάντοτε την απόκτηση αρετών: Η α ι χ μ α λ ω σ ί α, η ο κ ν η ρ ί α και η λ ή θ η. Αυτή η κατάρα που λέγεται λ ή θ η πολεμά τον άνθρωπο μέχρι την τελευταία του αναπνοή.

Σημειώσαμε σύντομα τα έργα του «καινού» και του «παλαιού» ανθρώπου. «Ό αγαπών τήν ψυχήν αὐτοῦ εἰς τό μή ἀπολέσαι αὐτήν» (πρβλ. Ματθ. ι' 39) αγωνίζεται να φυλάξει τα έργα του «καινού» ανθρώπου. Εκείνος που θέλει την ανάπαυση στη σύντομη αυτή ζωή ενεργεί και πράττει τα έργα του «παλαιού»

ανθρώπου και χάνει την ψυχή του.

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com